

Vlaanderen
is open ruimte

Hoe geef je als lokaal bestuur je voedselbeleid een boost?

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Webinar 11 maart 13 tot 14 uur

Food and Agriculture Organization
of the United Nations

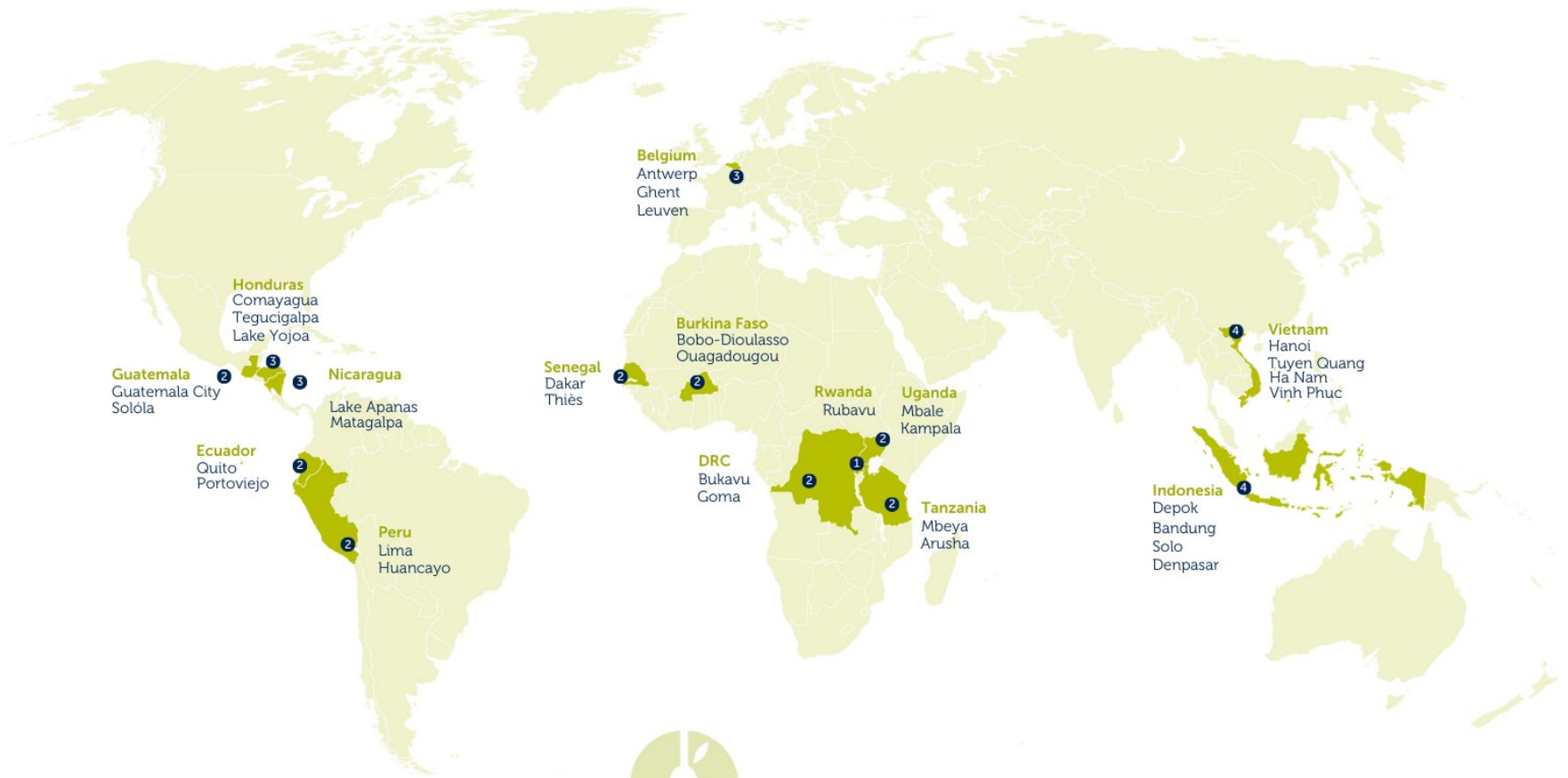

gent:

**GENT
EN
GARDE**

33 cities and territories in **14** countries

Gent, Antwerpen, Leuven in relatie tot Rikolto

- Voedselstrategie
- Voedselraad
- GoodFood@School
- Kortom,...
- De Week voor Goed Eten

Uitdagingen

- Verankering
- Financiering
- Capaciteit
- Coördinatie
- Link tussen lokaal, provinciaal, Vlaams, Europees, globaal niveau

Rapport

Leervragen

Input

Goede praktijken

Doelstelling

- Documenteren van geleerde lessen in de steden **Gent, Antwerpen, Leuven**
- Inzichten delen
- Inspiratie voor de nieuwe Vlaamse en lokale beleidscoalities tijdens de **Week voor Goed Eten**

rikolto

Lokale voedselstrategieën

Wat leren we uit de praktijk in de steden
Antwerpen, Leuven en Gent?

Vertrekpunt

“Verschillende steden en gemeenten hebben de afgelopen jaren een voedselstrategie ontwikkeld. Er zijn mooie realisaties te vieren.

Tegelijkertijd staan ze voor diverse uitdagingen en blijft het een voortdurende oefening om de impact duurzaam en structureel te verankeren.”

De leervragen

1. Transversale verankering
2. Van project naar impact
3. Coördinatie en middelen
4. Governance

Een voedselstrategie in Antwerpen, Leuven en Gent

1. Transversale verankering in het beleid

Systeemdenken

Coördinerend personeel

Voedselnetwerken

Politiek op verschillende niveaus

Foodsavers Gent

2. Van project naar impact

Trots op 'Goede Praktijk'-voorbeelden
Aandacht voor geïntegreerde aanpak
Gemeenschappelijk doel

3. Coördinatie en middelen

A photograph showing three people in a kitchen or food service environment. On the left, a man in a red hoodie is looking down. In the center, a woman in a dark blue sweater is smiling and looking towards the right. On the right, a man in a dark sweater is smiling and looking towards the woman. They are standing behind a counter with several metal trays containing food, including what appears to be purple-colored food. The background is slightly blurred, showing kitchen equipment like a blender and a window.

Duidelijk kader
Nood aan middelen voor personeel
Menskracht als hefboom
Kapstokken op alle niveaus

Vzw Leuven 2030

4. Governance

A high-angle photograph of a group of approximately 15 people sitting around a large, rectangular wooden table in a meeting room. The room has a dark grey floor and a yellow-painted section on the left. The people are engaged in a discussion, with some looking at laptops and others at each other. The table is cluttered with papers, water bottles, and other items. The overall atmosphere is collaborative and professional.

Verschillende aanpak voedselraad
Rol afbakenen
Dynamiek en betrokkenheid

De commons-mentaliteit van de Antwerpse voedselraad

Samengevat

Realisaties

- Duidelijk kader
- Afgestemd op lokale noden
- Grote betrokkenheid
- Netwerk van initiatieven en kennis
- Projecten worden opgezet, vinden aanhang en ondersteuning

Brug tussen verschillende domeinen

Uitdagingen

- Tijd en middelen: voldoende personeel
- Structuur op verschillende niveaus
- Nood aan versterking en formele kapstokken

Inspiratie voor het beleid

Transversale verankering (horizontaal en verticaal)

Impact van voeding op klimaat, welzijn, landbouw,...

Coördinatie in functie van kennisuitwisseling en netwerking

Centraal aanspreekpunt als link met andere beleidsdomeinen en diensten

Van project naar impact

Verbindend kader als kapstok (strategie en doelstellingen)

Zichtbare pilootprojecten

Versterking van bottom-up initiatieven

Middelen

Personeel

Opbouw draagvlak en co-creatie van een verbindend kader

Pilootprojecten

Financieringsopportuniteiten intern en extern (klimaat, welzijn, landbouw, toerisme,...)

Governance

Continuïteit van beleid

Schepen/minister voor voeding?

Duidelijke rollen en verantwoordelijkheden: een voedselraad als adviserend of ondersteunend orgaan?

VRAAG EN ANTWOORDESSIE

SCHRIFTELIJKE VRAGEN

Schriftelijke vragen gebundeld door Rikolto in 5 thema's - feedback van Rikolto

1. Rol van de private sector

Wat is de rol van de private sector in voedselstrategieën? Hoe kunnen korte keten ondernemers ondersteund worden om bij te dragen aan lokale voedselstrategieën?

Samenwerking met de private sector is cruciaal. In Gent ondersteunt het stadsbestuur het korte keten platform Vanier. In Leuven participeert de stad in Kortom, een gelijkaardig platform. Kortom verenigt een 30tal boeren rond de stad in een coöperatieve die levert aan supermarkten, restaurants en scholen. Kortom levert bvb aan Foodatelier Cesar, een cateraar die op zijn beurt schoolmaaltijden verzorgt in Leuven. Via een geïntegreerd beleid, waaronder ook beleid rond aanbestedingen, creëert de stad de nodige condities. Dit maakte het voor Foodatelier Cesar mogelijk om op te starten. (Het is een aangewezen piste dat broodjeszaken zich kunnen aansluiten bij deze platforms).

SCHRIFTELIJKE VRAGEN

2. Voedselstrategieën en kleinere besturen

Antwerpen, Gent en Leuven zijn grote steden. Hoe kan je aan de slag in kleinere steden en gemeenten waar weinig draagvlak is. Praktische tips, voorbeelden? Wat is de meerwaarde van een voedselstrategie voor kleinere gemeenten?

De vraag is zeer relevant, maar kleinere steden en gemeenten maakten jammer genoeg geen deel uit van de scope van dit rapport. In kleinere gemeenten bestaan er tal van losse initiatieven. Denk maar aan samen tuinen, lokale markten, fruit op school, fair trade in winkels en horeca, enz... Al deze initiatieven zijn haakjes of opstapjes. Je kan initiatieven zichtbaar maken, connecteren met elkaar en elkaar laten versterken. Daarmee creëer je een potentieel draagvlak voor de ontwikkeling van een voedselbeleid. De meerwaarde van een voedselbeleid is dat het een kader biedt met doelstellingen, ook op het niveau van kleinere gemeenten. Een voedselbeleid en -strategie hoeven niet complex te zijn. En uiteraard is het daarbij interessant om over het muurtje te kijken bij grotere gemeenten en steden die een voedselbeleid en strategie ontwikkeld hebben.

SCHRIFTELIJKE VRAGEN

Voedselstrategieën en kleinere besturen

Aanvulling:

Kleinere besturen worden meegenomen in het kader van de voedseldeal ‘lokaal voedselbeleid’ binnen de Vlaamse Voedselstrategie Go4Food.

Een eerste stap voor kleinere besturen is een inventaris opmaken van initiatieven rond voedsel de de gemeente en dit zichtbaar maken voor je lokaal bestuur. Je lokaal bestuur ziet dan dat er al een en ander gebeurt, en het is ook een aanleiding om er met andere gemeenten in gesprek te gaan.

Om lokale besturen te ondersteunen om met voedselthema’s aan de slag te gaan, voorzien we een ondersteuningsopdracht die later dit jaar van start gaat.

Het is nu een goed moment om, in het kader van de opmaak van de meerjarenbegroting naar je bestuur te gaan.

Herbekijk ook het webinar ‘[Hoe zetten of houden we voedsel als thema op de lokale agenda?](#)’

SCHRIFTELIJKE VRAGEN

3. Clusters van kleinere gemeenten

Het kan ook een optie zijn om de krachten te bundelen met andere kleinere gemeenten en een gezamenlijke visie en strategie te ontwikkelen. Voedselketens beperken zich niet tot de grenzen van de gemeente zelf. Kleinere gemeenten zouden samen met een nabijgelegen centrumstad kunnen onderzoeken hoe je kan evolueren naar een voedselstrategie voor een ruimere regio. Schoolgaande jeugd uit kleinere gemeenten treft elkaar bijvoorbeeld op school in een centrumstad. Door gezonde en duurzame voeding op school te voorzien heb je dus een effect dat veel verder reikt dan de stadsgrens en bereik je ook jongeren uit kleinere gemeenten. Of producenten uit kleinere gemeenten zouden kunnen leveren aan scholen, winkels en horeca in de centrumstad. Provincies zoals Oost-Vlaanderen of regio's zoals het Waasland kunnen een interessante coördinerende rol spelen. In Wallonië werkt men met zogenaamde voedselgordels die bvb de stad Luik verbinden met kleinere gemeenten rondom.

Door tijd, middelen en capaciteit te bundelen wordt de gezamenlijke slagkracht groter. Voorwaarde is dat de politiek beleidsmakers meegaan in dit verhaal. Vandaar ook het belang van een geïnstitutionaliseerde voedselstrategie.

SCHRIFTELIJKE VRAGEN

Clusters van kleinere gemeenten

Aanvulling :

Als lokaal bestuur kan je ook contact opnemen met:

De regionale landschappen. RL hebben het thema opgenomen in hun agenda

De LEADER coördinator. Vele plattelandsgemeenten maken deel uit van een LEADER plattelandsgebied. Voedsel is opgenomen in de lokale ontwikkelingstrategie van vele gebieden. Binnen LEADER zijn ook middelen om pilootprojecten op te starten.

Met intercommunales. In sommige intercommunales staat voedsel mee op de agenda.

Met de provincie: vooral Oost-Vlaanderen maar ook Vlaams-Brabant werken aan een voedselstrategie

SCHRIFTELIJKE VRAGEN

4. Wisselende besturen

Hoe ga je om met wisselende ambities en bestuurskracht?

Een voedselstrategie vraagt om een lange termijn visie en continuïteit in het beleid. Op het Vlaams niveau zien we dat de Vlaamse voedselstrategie een onderdeel is van het regeerprogramma. Op lokaal niveau wordt het belang van een voedselstrategie/ voedselbeleid soms in vraag gesteld, zeker als er bespaard moet worden of indien een nieuw bestuur andere accenten legt. Het is belangrijk om te beschrijven wat de potentiële impact is op welzijn en gezondheid, economie, klimaat,... Voeding is een dankbaar thema om met de bevolking aan de slag te gaan, hoe meer burgers en actoren er aan de slag zijn met voeding, hoe groter het draagvlak wordt (en dan wordt het moeilijker om er geen rekening mee te houden).

SCHRIFTELIJKE VRAGEN

5. Lokaal voedselbeleid en duurzaamheid

Is een lokaal voedselbeleid per definitie duurzaam en wat is de plaats van agro-ecologie? (korte keten is niet perse duurzaam, internationale ketens kunnen duurzaam zijn).

Er bestaat geen eenduidige definitie van duurzaamheid. Duurzaamheid is niet statisch, is ook nooit af, maar geeft richting. Zo kan agro-ecologie ook richting geven. Duurzaamheid is een begrip waar zowel economische, sociale, ecologische, culturele uitdagingen elkaar raken. Er zijn trade offs tussen economische, sociale en ecologische doelen waar we rekening mee moeten houden. In een korte keten aanpak wordt vaak gefocust op het aantal kilometers, terwijl het ook gaat over productiesystemen, manieren van consumeren of de connectie tussen burgers, verwerkers, retailers, beleid, enz... Als je dat laatste aspect laat doorwegen in de trade offs, dan kunnen lange ketens zoals koffie of bananen ook heel duurzaam zijn, ondanks de kilometers die deze producten moeten afleggen.

VRAGEN IN DE CHAT

Vraag:

In welke mate zien jullie een goede inclusie van landbouwers in het lokaal voedselbeleid? Is het makkelijk hen te bereiken, zijn zij vragende partij? Bvb Kortom, kwam dit initiatief vanuit de landbouwers?

Antwoord:

Landbouwers zijn geïnteresseerd op voorwaarde dat er een markt is. Een verstedelijkte regio of kleinere gemeente is een potentiële markt. Bij Kortom Leuven was er aanvankelijk veel aarzeling om de link te maken met de stedelijke markt. Maar als je engagement krijgt van supermarkten of winkels, neemt het enthousiasme toe. Naar marketing toe is 'lokaal geproduceerd' een goede marketing. Waar het moeilijk ligt, is dat distributieplatforms efficiënt moeten zijn en niet te kostelijk. Je moet daarvoor op een zekere schaal kunnen werken.

Als het over voedsel gaat, is het zeker de bedoeling om landbouwers goed te betrekken. Soms wordt er vanuit de landbouwraad samengewerkt.

VRAGEN IN DE CHAT

Vraag:

Hoe passen volgens jullie lokale voedselstrategieën in het wegwerken van bottlenecks? Denk aan het gebrek aan lokale slachthuizen

Antwoord:

Een lokale voedselstrategie opmaken, helpt om bottlenecks te inventariseren. In functie van de bottlenecks kunnen oplossingen mee naar voor worden geschoven. Zo kan het zijn dat een lokaal slachthuis een te grote investering is, maar dat in het kader van de voedselstrategie met betrokken actoren kan nagedacht worden over andere oplossingen.

VRAGEN IN DE CHAT

Vraag:

Naast andere zaken is een vermindering van de productie en consumptie van dierlijke eiwitten belangrijk op het vlak van duurzaamheid. Toch lees en hoor ik dit niet duidelijk in de communicatie zowel van ngo's als van overheid.

Waarom is men hierover niet duidelijker?

Antwoord:

De eiwitshift staat hoog op de agenda, zowel bij VO als bij NGOs zoals Rikolto. Ook op lokaal niveau staat dit op agenda. Bv in gezonde maaltijden op school wordt dit meegenomen. Er zijn een aantal steden die hier op werken.

VRAGEN IN DE CHAT

Vraag:

Daarnet sprak Jan ook kort over agro-ecologie. Aangezien agro-ecologie per definitie een holistische aanpak heeft over verschillende domeinen, is het een idee om dit standaard op te nemen in lokale voedselstrategieën? Zijn hier aanbevelingen/initiatieven rond?

Antwoord:

Agro-ecologische principes worden meegenomen, maar zijn op dit moment voornamelijk gericht naar landbouwers en hun omgeving. Door alle verschillende betrokkenen mee te nemen in een voedselstrategie, zal gesprek over op welke manier voedsel geproduceerd, verwerkt en geconsumeerd wordt, automatisch aan bod komen.

VRAGEN IN DE CHAT

Vraag:

Wat is jullie visie van de rol van grondenbeleid binnen de voedselstrategie? Is hierover iets opgenomen in het Vlaamse kader?

Antwoord:

In het kader van de GO4Food strategie was er een deal rond grondbeleid, deze is echter stopgezet. ILVO heeft vorig jaar een inventarisatie gemaakt van de publieke gronden in Vlaanderen,

De beleidsnota landbouw kondigt een aantal initiatieven aan over grondbeleid.

VRAGEN IN DE CHAT

Vraag:

Mensen bewust laten consumeren is een grote opdracht. Het gaat dan over meer dan alleen de eiwittransitie. Welke rol kunnen lokale besturen daarin opnemen?

Antwoord:

Lokale besturen kunnen een rol opnemen op vlak van communicatie en sensibilisering via bv hun infokrantjes.

Ze kunnen zelf het goede voorbeeld geven via hun aankoopbeleid (bv schoolmaaltijden gemeentescholen, catering tijdens activiteiten), of ze kunnen participeren aan de green deal eiwitshift.